

HET DERDE EEUWFEEST DER INNEMING VAN DEN BRIEL

door C.J.W. Gravendaal

Dat Neêrland nooit vergeet, wat arm het heeft verlost
En welk een zee van bloed zijn vrijheid heeft gekost.

Op 1 april 1872 werd overal in ons land de inneming van den Briel door de watergeuzen in 1572 herdacht. De feestvreugde was niet algemeen. Immers op 9 juli 1572 werden eveneens te den Briel op last van Lumey de Gorkumse martelaren (11 Franciscanen, 4 wereldgeestelijken, 2 Norbertijnen, 1 Dominicaan en 1 kanunnik van St. Augustinus) gedood. Hoe de „feestviering” in onze streek verliep blijkt uit een aantal dagbladverslagen:

LINSCHOTEN: Onder begunstiging van prachtig weder, was het voor de schooljeugd alhier heden een ware feestdag, daar zij van wege de gemeente in de school werd onthaald op chokolade, krentenbrood en sina'sappelen. Na afloop hiervan hielden de kinderen (met den onderwijzer aan het hoofd en begeleid door de muziek van het 8. reg. infanterie te Woerden) met vaandel en vlaggen een optocht door het dorp, om aan den burgemeester en andere voorname ingezetenen hun welkomstgroet te brengen, door wie zij te gelijk feestelijk werden onthaald. Aan de behoeftigen had des morgens uitdeeling van brood plaats, Dewijl algemeene deelneming ontwaard werd, is geen ogenblik de orde of rust verstoord.

IJSSELSTEIN: De nacht van gisteren liep, dankzij de ontwikkeling der militaire en politiemacht, rustig af, ondanks eene zekere gisting, die steeds tusschen hen, die niet en die wel oranje dragen, bestaat. Heden namiddag verzamelde zich een massa volk, vooral vrouwen, op het plein voor het raadhuis en de daarop uitlopende straten; allengs groeide de menigte aan en werd door den burgemeester de joelende en schreeuwende troep tot rust aangemaand; dat hielp weinig, tot te 2 uren door dien ambtenaar eene verordening werd afgekondigd, verbiedende alle volksoptochten en samenscholingen van meer dan vijf personen, op straten, wegen en pleinen, terwijl onmiddellijk patroeljes te paard de straten doorkruisten; de avond ging, niettegenstaande hier en daar tusschen oranjedragers en niet-oranje-dragers gevochten werd, tamelijk rustig voorbij; somtijds werd de saamgeschoolde menigte door de ruiters uiteen gedreven; op twee plaatsen werden bij ingezetenen de glazen ingeworpen; een der belhamels is gevat. Ook in de buitenbuurten hadden vechtpartijen plaats. Het detachement artillerie te paard blijft aanvankelijk nog hier om de orde te handhaven.

Ter rectificatie van dit bericht vermeldt het Utrechts Provinciaal en Stedelijk Dagblad van vrijdag 5 april:

Maandag is door den burgemeester gewapende macht aangevraagd, die, ten getale van 8 man, 1 korporaal en 1 wachmeester der artillerie te paard, dien avond ook is gezonden, en tot op dit oogenblik nog te Ysselstein aanwezig is. Na de komst der militairen aldaar is op Maandagavond weinig van belang meer voorgevallen. Dinsdagmiddag en avond hebben echter gedurig samenscholingen plaats gehad, zoodat de burgemeester dien middag eene publikatie betrekkelijk die samenscholing heeft uitgevaardigd; ook in de buurtschap de Achtersloot was dien avond gisting en oploop, die door de gewapende macht echter dadelijk zijn bedwongen.

Woensdag is het te Ysselstein rustig gebleven, alleen begonnen tegen één uur hier en daar weder komplotten bij elkander te komen, die weder uiteen zijn gejaagd; woensdagavond was de toestand rustig. Gister heeft de kommissaris des Konings in deze provincie, met den prokureur-generaal, fung. directeur van politie in deze provincie, een bezoek gebracht aan de gemeente Ysselstein.

HARMELEN: Hedenmorgen kondigde het uitsteken der vlag op den toren alhier, en het geschut van Woerdens wallen ons aan, dat er een nationaal feest zou zijn. Dat was het ook hier, maar uitsluitend voor de kinderen der zondagschool en tevens zangschool. Die waren door hun voorganger uitgenoodigd, om in oranje gedoscht een wandeling te maken op het landgoed van de Huize Harmelen, daartoe welwillend beschikbaar gesteld, om vervolgens naar de zondagschool te gaan. 150 kinderen, voorzien van oranje-sjerpen en bandeliers, en velen met oranje vlaggetjes, voorafgegaan door een geus met een grooten prinsenvlag, en door het bestuur, voorzien van oranje bande-

liers, begeleid gingen ordelijk voort. 't Was voor hen, die oranje liefhebben, waarlijk indrukwekkend. Toen zij in 't gebouw aankwamen, werd de vreugde der kinderen verhoogd, daar het voor dit feest met toepasselijke afbeeldingen met groen en oranje was versierd. Het feest nam in het schoollokaal een aanvang met het zingen van den 100. psalm, en onder het zingen van vaderlandsche liederen verscheen onze geachte burgemeester met echtgenoot, en werden verwelkomd door het zingen van het 3. vers van Ps. 134, waarna den kinderen in korte woorden de voornaamste punten der geschiedenis werden medegedeeld. Vervolgens werd aan ieder kind uitgereikt een plaat, een boekje van de heeren Lummel en van Lennep alles op dit feest toepasselijk, en bovendien een koekje en sinaasappel en eindelijk werd het feest gesloten met het zingen van toepasselijke liederen. Even voor het eindigen van het feest betuigde de burgemeester zijn innigen dank voor het feest, aan de kinderen bereid, en gaf de hoop te kennen, dat die dag bij de kinderen lang in herinnering zou blijven, waarna hij met zijn echtgenoot huiswaarts keerde, om den stoet nog eens voorbij te zien trekken. Alles is hier, Goddank, in de beste orde afgelopen. De geestdrift was hier anders lang niet algemeen, want oranje werd bij de roomschen niet gezien en zelfs waren er nog drie, die den pauselijken wimpel uit hadden hangen, men zegt nog wel bij een der wethouders. Zou het wonder geweest zijn, als hier op die wijs ook ongeregelheden hadden plaats gehad.?

BODEGRAAFSCHE MEYEN Tengevolge van plaats gehad hebbende ongeregelheden in de Bodegraafsche Meyen is naar het Handelsblad meldt, Zaterdagmiddag 5½ ure een detachement infanterie van 50 manschappen, onder bevel van kapt. Peperkamp en medegeleide van den 1. luit. Schalken en den 2. luit. Sadee, behoorende tot het 8. reg. inf. uit Woerden derwaarts gemarkeerd, gister nacht waren deze troepen in het schoollokaal aldaar gelegerd. Men verneemt, dat de oproermakers op eene vrouw, die met het Aprilfeest gevlagd had, een geweerschot gelost hebben. De rust in de Bodegraafsche Meijen is in zooverre gehandhaafd, dat eergisteravond een gedeelte van het derwaarts gezonden detachement van het 8-ste reg. inf. naar het garnizoen Woerden zou terugkeeren. Voorloopig blijft een detachement inf. van 25 man, onder kommando van den 2. luit. Sadee gestationeerd.

bronnen:
Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad
Nieuwe Rotterdamsche Courant

HET ORGEL IN DE HERVORMDE KERK TE JAARVELD

door C.J.W. Gravendaal

Het dorp Jaarsveld prijkt met eene schoone Hervormde Kerk, zo vermeldt het Aardrijkskundig Woordenboek van Nederland van P.H. Witkamp (1877). Over de inwijding van het orgel in deze kerk troffen wij in het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad van dinsdag 20 februari 1872 het navolgende verslag aan:

- Den 18. dezer heeft alhier de orgelinwijding plaats gehad. Het instrument reeds in 1863 besteld bij de firma Bätz en Co. te Utrecht werd eerst, wegens volhandig werk van genoemde firma, in 1869 voltooid en in de kerk geplaatst. Intusschen was een anti-orgelgezinde kerkeraad opgetreden, die het instrument wilde verwijderen. Er ontstond een procedure, waarbij de tegenstanders in het ongelijk werden gesteld; er werd geappelleerd, maar men wachtte de uitspraak niet af en onderwierp zich aan het vonnis; ja het duurde niet lang, of men nam bij meerderheid van stemmen het besluit, het orgel niet alleen te verwijderen uit het kerkgebouw, maar het ook geregeld te doen bespelen, en daartoe iemand te zoeken; tevens besloot men om het te doen inwijden, en werd daartoe de 18. Febr. gekozen.